

УДК 346.92

ВІХРОВА І.О., кандидат юридичних наук,
Міжрегіональна Академія управління персоналом

АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКІ САНКЦІЇ У СФЕРІ ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ АВАРІЇ НА ЧАЕС

Анотація. *Адміністративно-господарські санкції у господарській діяльності у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС характеризуються як вид господарсько-правової відповідальності у цій сфері. Аналізуються функції цих санкцій, характеризуються загальні та специфічні їх види. Пропонується встановити адміністративно-господарські санкції за порушення порядку здійснення господарської діяльності у зазначеній сфері.*

Ключові слова: *господарська діяльність у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, адміністративно-господарські санкції, функції адміністративно-господарських санкцій, види адміністративно-господарських санкцій.*

Аннотация. *Административно-хозяйственные санкции в хозяйственной деятельности в сфере ликвидации последствий аварии на ЧАЭС характеризуются как вид хозяйственно-правовой ответственности в этой сфере. Анализируются функции этих санкций, характеризуются общие и специфические их виды. Предлагается установить административно-хозяйственные санкции за нарушение порядка осуществления хозяйственной деятельности в указанной сфере.*

Ключевые слова: *хозяйственная деятельность в сфере ликвидации последствий аварии на ЧАЭС, административно-хозяйственные санкции, функции административно-хозяйственных санкций, виды административно-хозяйственных санкций.*

Summary. *Administrative and economic sanctions in economic activity in the aftermath of the Chernobyl are characterized as a form of economic and legal responsibility in this area. Article analyzes the function of these sanctions and characterizes them by general and specific types. It is proposed to establish administrative and economic sanctions for violation of the economic activities in this area.*

Keywords: *economic activity in the aftermath of the Chernobyl nuclear power plant, administrative and economic sanctions, the functions of administrative and economic sanctions, types of administrative and economic sanctions.*

Постановка проблеми. Протягом тридцяти років для нашої держави не втрачає актуальності проблема подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, як вона справедливо характеризується у ст. 16 Конституції України. Це зумовлює виключне значення господарської діяльності з подолання негативних економічних наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, з обмеження впливу цієї аварії на здоров'я населення та радіаційний стан навколишнього середовища, з економічної та соціальної реабілітації і розвитку постраждалих територій, подальшого розвитку продуктивних сил держави в цілому. Зростає значущість та актуальність питань правового регулювання вказаної господарської діяльності, у тому числі питань господарсько-правової відповідальності її учасників. Така відповідальність виступає безпосереднім елементом механізму правового регулювання названої господарської діяльності, засобом впливу, який забезпечує виявлення та усунення порушень і збоїв у її здійсненні, сприяє нормальному ходу процесу подолання наслідків аварії, його оптимізації та збалансуванню. Теоретичне осмислення і вдосконалення різних аспектів цієї відповідальності належить до числа важливих наукових і практичних завдань.

Проблеми правового регулювання відносин у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС у тому чи іншому аспекті вивчаються вітчизняною юридичною наукою [1 – 3 та ін.]. У спеціальних дослідженнях висвітлюються питання юридичної відповідальності у зазначеній сфері [4 та ін.], у тому числі й окремі питання господарсько-правової відповідальності [5 та ін.]. У той же час адміністративно-господарські санкції, що застосовуються у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, залишаються поза увагою науковців.

Метою статті є теоретико-правова характеристика адміністративно-господарських санкцій у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС як заходів господарсько-правової відповідальності у цій сфері, аналіз функцій і видів цих санкцій, виявлення недоліків та внесення пропозицій щодо вдосконалення їх правового регулювання.

Виклад основного матеріалу. Насамперед вважається доцільним констатувати, що господарська діяльність у зазначеній сфері включає дві складові. По-перше, діяльність зі зняття з експлуатації ЧАЕС і перетворення об'єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему [6], що здійснюється безпосередньо на ЧАЕС і прилеглий території, причому переважно як некомерційна господарська діяльність. По-друге – діяльність зі створення умов для економічної реабілітації та розвитку радіоактивно забруднених територій, що здійснюється як у зонах відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення, так і в зонах гарантованого добровільного відселення і посиленого радіоекологічного контролю, а також на іншій території України та за її межами за умови, що така діяльність спрямована на подолання наслідків аварії на ЧАЕС.

Згідно зі ст. 238 Господарського кодексу України (далі – ГК України) до суб'єктів господарювання, що здійснюють вказану господарську діяльність, за порушення встановлених законодавчими актами правил її здійснення можуть бути застосовані уповноваженими органами державної влади або органами місцевого самоврядування адміністративно-господарські санкції, тобто заходи організаційно-правового або майнового характеру, спрямовані на припинення названого правопорушення та ліквідацію його наслідків.

ГК України офіційно кваліфікує адміністративно-господарські санкції як один з видів господарських санкцій – засобів господарсько-правової відповідальності учасників господарських відносин. Серед заходів цієї відповідальності у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС адміністративно-господарські санкції відіграють важливу роль, оскільки саме ці санкції, порівняно з іншими господарськими санкціями, найбільшою мірою спрямовані на забезпечення неухильного додержання державної дисципліни, законності та господарського правопорядку в названій сфері, дотримання тут встановлених законом умов і правил здійснення господарської діяльності.

Звідси в реалізації адміністративно-господарських санкцій у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС на передній план висувається функція превентивна, запобіжна (стимулююча). Застосування цих санкцій забезпечує запобігання господарським правопорушенням у вказаній сфері, стимулює додержання учасниками господарської діяльності у цій сфері вимог закону. Адміністративно-господарські санкції тут виступають як форми покарання суб'єкта господарювання – правопорушника і виконують функції загальної та спеціальної превенції.

Компенсаційна (поновлювальна) функція адміністративно-господарських санкцій у зазначеній сфері полягає в тому, що з суб'єкта-правопорушника при застосуванні цих санкцій майнового характеру (адміністративно-господарського штрафу, вилучення прибутку та інших подібних) стягується певна грошова сума і спрямовується в дохід

відповідного бюджету, що поновлює витрати держави або територіальної громади. Стосовно санкцій переважно організаційного характеру, не пов'язаних зі стягненням грошової суми, при їх застосуванні має місце певний правопоновлювальний організаційний (організаційно-майновий) ефект. Зокрема, такі санкції як зупинення дії або анулювання ліцензії (патенту), обмеження або зупинення діяльності суб'єкта господарювання примушують цього суб'єкта відновити становище, яке існувало до скоєння ним правопорушення.

Обліково-інформаційна (сигналізаційна) функція адміністративно-господарських санкцій у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС обумовлена тим, що їх застосування інформує про факт порушення тут законодавства і викликає необхідність прийняття відповідних заходів з боку як самого суб'єкта господарювання – порушника, так і з боку органів, які здійснюють функції організації, регулювання та управління господарською діяльністю у цій сфері.

Як відзначається у спеціальній літературі, в цілому результат дії правових норм, у тому числі й тих, що регламентують застосування адміністративно-господарських санкцій у зазначеній сфері, оцінюється виходячи з мети цих норм, властивостей відповідних відносин, що зазнають правового впливу, дій суб'єктів цих відносин щодо реалізації норм, дій спеціально уповноважених державних органів щодо дотримання норм і т. д. [7, с. 15].

Продовжуючи характеристику адміністративно-господарських санкцій як заходів господарсько-правової відповідальності учасників господарської діяльності у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, слід врахувати, що перелік видів таких санкцій (ст. 239 ГК України), не є вичерпним. Інші їх види, підстави та порядок застосування встановлюються у практиці правового регулювання господарських відносин у названій сфері. До інших таких санкцій належать, зокрема, примусовий поділ суб'єкта господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, блокування цінних паперів відповідно до ст. 48 Закону України “Про захист економічної конкуренції” від 11 січня 2001 р., відсторонення керівництва від управління фінансовою установою та призначення тимчасової адміністрації відповідно до статей 46, 47 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” від 12 липня 2001 р., призначення тимчасового керуючого (адміністрації) відповідно до ст. 24 Закону України “Про електроенергетику” від 16 жовтня 1997 р., пеня відповідно до ст. 4 Закону України “Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті” від 23 вересня 1994 р. та інші.

Серед адміністративно-господарських санкцій у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС переважну частину складають санкції загального характеру, які застосовуються до суб'єктів господарювання – учасників господарської діяльності у цій сфері незалежно від специфіки самої такої діяльності.

Так, за порушення правил, встановлених актами антимонопольно-конкурентного законодавства – законами України “Про захист від недобросовісної конкуренції” від 07 червня 1996 р. та “Про захист економічної конкуренції” від 11 січня 2001 р., органи Антимонопольного комітету застосовують до суб'єктів господарювання – порушників у названій сфері такі адміністративно-господарські санкції, як накладення штрафу, вилучення товарів з неправомірно використаним позначенням та копій виробів іншого суб'єкта господарювання й інші.

Згідно із Законом України “Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції” від 02 грудня 2010 р. Державна інспекція України з питань захисту прав споживачів та її територіальні органи застосовують до суб'єктів господарювання –

порушників встановлених технічних регламентів та інших технічних вимог у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС адміністративно-господарські санкції, передбачені ст. 44 названого Закону.

Закон України “Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності” в редакції від 22 грудня 2011 р. передбачає, що інспекції державного архітектурно-будівельного контролю накладають на суб’єктів господарювання, зокрема у зазначеній сфері, адміністративно-господарські штрафи за правопорушення у галузі містобудування та архітектури, зупиняють будівельні роботи, які не відповідають встановленим вимогам, проектним рішенням або місцевим правилам забудови, здійснюються без дозволу на їх виконання, а так само зупиняють виробництво і застосування у будівництві будівельних матеріалів, виробів і конструкцій, виготовлених з порушенням державних стандартів тощо.

Аналогічним чином адміністративно-господарські санкції до суб’єктів господарювання – правопорушників у сфері, що досліджується, застосовуються за порушення встановлених законами правил щодо функціонування ринку телекомунікаційних послуг згідно із Законом України “Про телекомунікації” від 18 листопада 2003 р., щодо захисту прав споживачів згідно із Законом України “Про захист прав споживачів” у редакції від 01 грудня 2005 р., щодо ціноутворення згідно із Законом України “Про ціни і ціноутворення” від 21 червня 2012 р., щодо рекламної діяльності згідно із Законом України “Про рекламу” в редакції від 11 липня 2003 р., за порушення санітарних правил згідно із Законом України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” від 24 лютого 1994 р., ветеринарних правил згідно із Законом України “Про ветеринарну медицину” в редакції від 16 листопада 2006 р., а також багатьох інших правил і норм здійснення господарської діяльності.

Разом з тим серед адміністративно-господарських санкцій в аспекті цієї статті можуть бути виділені й такі, що застосовуються виключно або переважно саме у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, є специфічними для господарської діяльності саме у цій сфері. Це головним чином адміністративно-господарські санкції, встановлені податковим законодавством, законодавством про забезпечення ядерної безпеки, про поводження з радіоактивними відходами.

Так, Законом України “Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему” від 11 грудня 1998 р. було внесено зміни до окремих актів податкового та митного законодавства в частині встановлення відповідних пільг для видів діяльності, пов’язаних з подальшою експлуатацією, зняттям з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС, перетворенням об’єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему та забезпеченням соціального захисту персоналу Чорнобильської АЕС. Була також передбачена відповідальність у формі адміністративно-господарських санкцій (стягнення відповідних податків, сплата пені та ввізного мита), що підлягають застосуванню до суб’єктів господарювання, які необґрунтовано використовують вказані пільги. Нині з прийняттям Податкового кодексу України (далі – ПК України) від 02 грудня 2010 р. стосовно необґрунтованого використання податкових пільг діють відповідні норми аналогічного змісту цього Кодексу. Зокрема, згідно пункту 142.2 ст. 142 ПК України на період підготовки до зняття і зняття з експлуатації енергоблоків ЧАЕС та перетворення об’єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему звільняється від оподаткування прибуток ЧАЕС, якщо такі кошти використовуються на фінансування робіт з підготовки до зняття і зняття ЧАЕС з експлуатації та перетворення об’єкта “Укриття” на екологічно

безпечну систему. У разі порушення вимог щодо цільового використання вивільнених від оподаткування коштів платник податку зобов'язаний збільшити податкові зобов'язання з цього податку за результатами податкового періоду, на який припадає таке порушення, а також сплатити пеню, нараховану відповідно до названого Кодексу. Аналогічні правила стосовно порушення інших відповідних вимог встановлені пунктом 142.3 ст. 142 та ст. 211 ПК України.

Згідно зі ст. 25 Закону України “Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку” від 8 лютого 1995 р. на спеціально створені державні інспекції з ядерної та радіаційної безпеки покладається державний нагляд за дотриманням відповідних вимог. Державні інспекції з ядерної та радіаційної безпеки мають право, зокрема, безперешкодно в будь-який час відвідувати підприємства, установи та організації, незалежно від форм власності, для перевірки дотримання законодавства про використання ядерної енергії, отримувати необхідні пояснення, матеріали та інформацію з цих питань, надсилати обов'язкові для виконання розпорядження (приписи) про усунення порушень і недоліків у сфері безпеки використання ядерної енергії. Державні інспектори мають право застосовувати у встановленому порядку фінансові санкції (адміністративно-господарські штрафи за термінологією ГК України) до суб'єктів господарювання за порушення законодавчих актів, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки й умов наданих дозволів, мають право обмежувати, припиняти чи зупиняти експлуатацію підприємств, установ, організацій та об'єктів у разі порушення вимог щодо ядерної та радіаційної безпеки.

Розміри вказаних адміністративно-господарських штрафів передбачені Законом України “Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії” від 11 січня 2000 р. Ст. 17-1 цього Закону (в редакції від 11 лютого 2010 р.) встановлює, що суб'єкти діяльності у сфері використання ядерної енергії за провадження діяльності у цій сфері, щодо якої названим Законом встановлені вимоги обов'язкового отримання ліцензії та/або іншого документа дозвільного характеру і реєстрації, без одержання таких документів або реєстрації несуть відповідальність у вигляді штрафу у розмірі від п'ятисот до п'ятдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. За невиконання чи неналежне виконання умов ліцензії та/або іншого документа дозвільного характеру встановлена відповідальність у вигляді штрафу в розмірі від однієї до ста тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Рішення про накладення вказаних штрафів приймається головним державним інспектором з ядерної та радіаційної безпеки України або його заступниками від імені органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки на підставі протоколу про порушення вимог цього Закону, складеного державним інспектором названого органу або його територіального органу. Оскарження рішень щодо накладення штрафів здійснюється в судовому порядку. Кошти, отримані від стягнення штрафів, зараховуються до Державного бюджету України.

В якості прикладу більш конкретного складу правопорушення, за яке встановлено санкції у вигляді адміністративно-господарського штрафу та зупинення діяльності суб'єкта господарювання, можна навести норму ст. 42 Закону України “Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку”. Згідно з цією статтею будівництво ядерної установки чи сховища для захоронення радіоактивних відходів без наявності відповідної ліцензії, виданої органом державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки, припиняється за рішенням цього органу з відшкодуванням замовником завданих навколишньому природному середовищу збитків та відновленням колишнього його стану, а також з накладенням штрафу відповідно до законодавства України. Таке

рішення може бути оскаржено лише у судовому порядку, подання скарги не зупиняє виконання рішення.

Своєрідною адміністративно-господарською санкцією, що може застосовуватися у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС (є специфічною для господарської діяльності саме у цій сфері), може бути також визнана, як уявляється, санкція, встановлена у ст. 13 Закону України “Про впорядкування питань, пов’язаних із забезпеченням ядерної безпеки” від 24 червня 2004 р. Ця стаття носить назву “Відповідальність за нецільове використання коштів фінансового резерву” і передбачає включення до складу валового доходу експлуатуючої організації (оператора) суми коштів нецільового використання ним фінансового резерву з покладенням на такого оператора обов’язку відшкодування всієї суми коштів, яка була використана не за цільовим призначенням. Фінансовий резерв згідно з названим Законом – це кошти цільового фінансування і цільових надходжень, які формуються оператором ядерної установки за час здійснення ним експлуатації цієї установки на спеціальному рахунку у Державному казначействі України та використовуються з метою фінансування розробки проекту зняття з експлуатації відповідної ядерної установки та заходів, передбачених цим проектом. Нецільове використання вказаних коштів забороняється.

Суть цієї санкції полягає в тому, що сума коштів, зарахованих оператором на спеціальний рахунок відповідно до названого Закону, якщо вона використана ним не за цільовим призначенням, враховується при визначенні чистого прибутку такого оператора, частина якого підлягає відрахуванню відповідно до рішення Кабінету Міністрів України до загального фонду Державного бюджету України, а також відшкодовується ним. Тобто, застосування цієї санкції тягне негативні майнові наслідки для оператора у вигляді зменшення розміру його чистого прибутку і відшкодування суми, використаної не за цільовим призначенням.

Як впливає із змісту Закону “Про впорядкування питань, пов’язаних із забезпеченням ядерної безпеки” та постанови Кабінету Міністрів України від 27 квітня 2006 р. № 594 “Питання створення, накопичення та використання фінансового резерву для зняття з експлуатації ядерних установок”, застосовується ця санкція за рішенням відповідного органу Державного казначейства України під контролем наглядової ради з контролю за використанням та інвестуванням коштів фінансового резерву. У той же час такий порядок її застосування, як уявляється, повинен бути більш чітко й однозначно визначений вказаним Законом. З цією метою вважається доцільним викласти перше речення частини 1 ст.13 цього Закону у такій редакції: “У разі нецільового використання коштів фінансового резерву сума таких коштів за рішенням відповідного органу Державного казначейства України включається до складу валового доходу експлуатуючої організації (оператора)” і далі за текстом статті.

Практика правового регулювання господарської діяльності, у тому числі й у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, вказує на наявність певних недоліків і проблемних питань у встановленні і застосуванні адміністративно-господарських санкцій. Спостерігається невідповідність норм окремих законів, які передбачають адміністративно-господарські санкції, основним положенням, що закріплені в ГК України [8]. Зокрема, на порушення ст. 239 цього Кодексу, відповідно до якої зазначені санкції можуть встановлюватись лише законами, продовжують діяти ряд норм спеціальних законодавчих актів, що були прийняті до введення в дію ГК і допускають можливість встановлення адміністративно-господарських санкцій підзаконними актами, а також окремі Укази Президента України, якими встановлено адміністративно-господарські санкції [9].

Така тенденція спостерігається й у деяких підзаконних нормативно-правових актах, прийнятих після набуття чинності ГК України. Так, Правила розгляду справ про порушення вимог законодавства на ринку цінних паперів та застосування санкцій, затверджені рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 16 жовтня 2012 р. № 1470, в цілому порушують вимоги ч. 2 ст. 238 ГК України щодо визначення порядку застосування адміністративно-господарських санкцій законодавчими актами.

Слід погодитися з пропозиціями щодо вдосконалення правового регулювання адміністративно-господарських санкцій, які продовжують висловлюватися у спеціальній літературі [9; 10 та інші]. В аспекті теми цієї статті при вдосконаленні вказаних санкцій особливого значення набуває питання активізації використання їх як дійового засобу запобігання господарським правопорушенням у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, припинення таких правопорушень та усунення їх наслідків суб'єктами господарювання. У кінцевому підсумку це сприятиме запобіганню потрапляння до споживача продукції з недопустимим вмістом радіонуклідів, яка створює небезпеку для життя і здоров'я людини [11, с. 273].

У цьому плані вважається логічним і корисним встановити адміністративно-господарські санкції, зокрема, за порушення порядку здійснення господарської діяльності на відповідних територіях, який встановлено Законом України від 27 лютого 1991 р. “Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи” та іншими законодавчими актами. Це стосується порядку здійснення діяльності з метою одержання товарної продукції у зонах відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення, порядку вивезення за межі названих зон природних ресурсів, будівельних матеріалів і конструкцій, машин і устаткування, порядку ведення будівельної, сільськогосподарської, лісогосподарської, виробничої та іншої господарської діяльності у вказаних зонах, а також у зоні гарантованого добровільного відселення та зоні посиленого радіоекологічного контролю.

З цією метою доцільно внести відповідні доповнення до ст. 22 названого Закону, яка передбачає відповідальність за порушення правового режиму в зонах, що зазнали радіоактивного забруднення. Найбільш адекватними санкціями за вказані порушення, як уявляється, могли би бути обмеження або зупинення діяльності суб'єкта господарювання та адміністративно-господарський штраф. Повноваження щодо стягнення запропонованих адміністративно-господарських санкцій доцільно покласти на Державне агентство України з управління зоною відчуження, а щодо зон гарантованого добровільного відселення та посиленого радіоекологічного контролю – на відповідні територіальні органи з надзвичайних ситуацій чи органи місцевого самоврядування.

Висновки.

Підводячи підсумок, слід відзначити, що у сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС до суб'єктів господарювання за порушення ними правил здійснення господарської діяльності у цій сфері, встановлених законодавчими актами, застосовуються уповноваженими органами державної влади адміністративно-господарські санкції. Причому це можуть бути санкції як загального характеру, так і ті, що є специфічними для господарської діяльності у названій сфері, мають місце переважно або виключно саме тут. Вдосконалення та активізація використання вказаних санкцій служитиме важливим засобом запобігання господарським правопорушенням у

сфері ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, утвердження суспільного господарського порядку у названій сфері, укріплення тут правових засад господарювання.

Подальші дослідження у цьому напрямку мають спрямовуватися, як уявляється, на вдосконалення правового регулювання адміністративно-господарських санкцій на базі ГК України.

Використана література

1. Опришко В.Ф. Система законодавства з питань подолання наслідків Чорнобильської катастрофи // Правове регулювання економіки : зб. наук. праць. – Вип. 10 ; відп. ред. В.Ф. Опришко. – К. : КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2010. – С. 3-17.
2. Омельченко А. Організаційно-правові засади надання Україні міжнародної фінансово-економічної допомоги для подолання наслідків аварії на Чорнобильській АЕС // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 6. – С. 160-163.
3. Величко А. Господарське використання радіаційно забруднених земель // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 4. – С. 61-63.
4. Кожушко С.І. Дисциплінарна відповідальність за порушення екологічного законодавства в Чорнобильській зоні : теоретичний аспект // Правове регулювання економіки : зб. наук. праць. – Вип. 10 ; відп. ред. В.Ф. Опришко. – К. : КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2010. – С. 247- 257.
5. Кикоть О.О. Підстави настання господарсько-правової відповідальності господарюючих суб'єктів, які здійснюють діяльність на території, забрудненій унаслідок Чорнобильської катастрофи // Правове регулювання економіки : зб. наук. праць ; відп. ред. В.Ф. Опришко. – К. : КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2010. – С. 276-287.
6. Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему : Закон України від 15.01.09 р. № 886-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2009. – № 24. – Ст. 300.
7. Знаменский Г.Л. Совершенствование хозяйственного законодательства : цель и средства / Г.Л. Знаменский. – К. : Наук. думка, 1980. – 187 с.
8. Щербина В. Адміністративно-господарські санкції майнового характеру : проблеми застосування // Вісник Академії правових наук України. – 2006. – № 2(45). – С. 97-106.
9. Татькова З.Ф. Відповідальність у формі застосування адміністративно-господарських санкцій // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 998-1007. – Режим доступу : [//www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11tzfagc.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11tzfagc.pdf)
10. Щербина В.С. Адміністративно-господарські санкції в системі заходів господарсько-правової відповідальності // Вісник господарського судочинства. – 2006. – № 2. – С. 180-185.
11. Процишин Р. Адміністративно-правові засади радіаційного контролю продукції з деревини в Україні // Право України. – 2010. – № 11. – С. 270-276.

~~~~~ * * * ~~~~~